СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОР... [illegible] ...ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 81. | Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 7 квітня 1932. | VOL. XL. | No. 81. | Jersey City, N. J., Thursday, April 7, 1932. | THREE CENTS.

10,000 БЕЗРОБІТНИХ ОБЛЯГАЛИ ЛЕҐІСЛЯТУРУ НОВОЇ ФУНЛЯНДІЇ

СЕЙНТ ДЖОНС (Нюфондленд). — Товпа з 10 тисяч безробітних облягла парламентарний будинок і змусила владу до уступлення з уряду. Влада уступила, як дізналася, що демонстранти схопили премієра міністрів, Сер Річарда Сквайреса.

Демонстрація зачалася з мирного протесту невеликої громадки людей, котрі протестували проти фальшування протоколів екзекутивної ради. Поліція хотіла розігнати демонструючих, а коли ті не розходилися, почала бити їх палками. Це так озлобило демонстрантів, що вони вхопили за каміння й почали обкидати ним парлямент, а, розібравши пліт, почали ломаками бити полісменів.

Товпа зросла й не було вже сили здержати людей від вияву обурення, себто биття шиб, нищення уряджень парляменту, а навіть парляментарних документів.

Демонстранти напали також на склеп з напитками, який був під контролею уряду, і забрали з нього ввесь склад алькогольних напитків.

Властивої причини отих розрухів треба шукати в невідраднім економічнім положенню провінції, яка має велике число голодуючих безробітних.

ЛЕҐІОН ПРОТИ ВИПЛАТИ БОНУСА.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер одержав від Генри Стівенса, команданта Американського Леґіону, листа, в якім Стівенс твердить, що на 10,400 ветеранських постів тільки 23 пости домагаються виплати бонуса в готівці, а решта попирає становище Гувера.

Президент є проти виплати, бо така виплата вимагала би видатку в сумі яких два біліони долярів, а державна каса й без того бореться з дефіцитом.

ЗГИНУВ НАДЗВИЧАЙНИЙ ПЕРЕГОНОВИЙ КІНЬ.

СЕН ФРЕНСИСКО. — По двох днях хороби згинув Фар Леп, перегоновий кінь, літ 6, спроваджений з Австралії, який став сензацією світа через свою скорість і велике число побід. Він виграв нагород на суму $332,250. Прибувши до Америки, виграв зараз у першім бігу $50,000, хоч припускали, що довга дорога через океан, інший клімат і інші методи при перегонах не дадуть йому побідити. По побіді обчислили, що Фар Леп виграє на протязі цього року яких $300,000.

Як рознеслася вістка, що кінь згинув, всі думали, що його строєно. Та стверджено, що біля нього постійно перебували і спали тренер і джокей, а годували коня тим, що привезли з Австралії. Та здається, обрік був невідповідно приготований і кінь дістав запалення. Кажуть, що як кінь згинув, тренер обняв його за шию і плакав як дитина.

СПИСУЮТЬ НЮЙОРСЬКІ СПІКІЗИ.

НЮ ЙОРК. — Директор проґибіції видав тайні розпорядження, якими зарядив переведення точного перепису всіх нюйорських спікізів.

КИТАЙ ГОТОВ ЗВЕРНУТИСЯ ДО РОСІЇ.

НЮ ЙОРК. — Полковник Нівел, котрий перебував у Китаю 17 літ при военній маринарці, каже, що події на Далекім Сході та політика західніх держав женуть Китай в обійми Росії.

ЖЕРТВА ХОРОБИ І КРАХУ НА БІРЖІ.

НЮ ЙОРК. — Джеймс Ґібоні, літ 54, контрактор, котрого майно числили перед біржевим крахом на міліони, струївся ґазом з причини лихого здоровля і поганих матеріяльних відносин.

ПРОТИ ЗАДЕРЖАННЯ ВОЕННИХ ФОРТІВ.

МАНІЛЯ. — Филипинці приняли назагал радісно ухвалу палати послів у справі визнання Филипин з 1940 роком незалежною державою. Але були невдоволені з того, що Злучені Держави далі хочуть задержати в своїх руках военні форти.

ДОПУСКАЮТЬ ЧИМРАЗ МЕНШЕ ІМІҐРАНТІВ.

ВАШИНҐТОН. — В останнім році допущено до Злучених Держав усього 45,000 нових іміґрантів. В передостаннім році допущено 97,139 осіб.

ПІДПАЛИВ ТЮРЕМНУ КАПЛИЦЮ.

ДЖОЛИЕТ (Ілинойс). — Лімен Гол, просидівши 35 літ у тюрмі, хотів уже раз з неї видобутись і тому підпалив тюремну каплицю, щоби зчинити вогонь, викликати переполох і, користаючи з цього, втекти з вязниці. А коли каплиця горіла, а нагоди втекти не було, Гол прибіг до директора тюрми і розповів цілу історію. Вогонь погашено. Шкода виносить $5,000.

ЖИДІВСЬКІ ЖІНКИ ПРИ РОБОТІ.

НЮ ЙОРК. — Жіноча секція Жидівських Добродійних Товариств зібрала в біжучім році від самих жінок на добродійні цілі $635,615.75, себто $87,000 більше ніж у минулому році.

БУДОВА МАЛОЇ СЕМИНАРІЇ У ЛЬВОВІ.

Довідуємося, що небавком має початися в найближчій околиці св. Юра будова Малої Семинарії (ґімназії та інтернату на 350 хлопців). Будинок має бути двохповерховий і буде відповідати всім найновішим здобуткам техніки. Капітали на будову вдалося роздобути у формі позички на корисних умовах за кордоном. Ціла будівля має бути викінчена ще в цьому році. Нотуючи цю вістку, сподіваємося, що нова станиця буде заборолом нашої віри й народности в столиці краю.

СКАНДАЛ У САМБІРСЬКОМУ СУДІ.

Дня 23 лютого перед лавою присяглих у Самборі відбувалася розправа за підпал. Шеф окружної прокуратури, Елевський, поставив внесок вилучити цілу лаву присяглих під замітом... перекупства. Трибунал погодився на це й відложив сесію присяглих. У звязку з цією справою арештували 3 особи, які були посередниками в перекупстві суддів; сподіваються дальших арештовань. Початок цього скандалу сягає до 20 лютого. Перед лавою присяглих відбувалася тоді розправа проти Анни Топоровичевої під замітом убивства чоловіка з допомогою сусідки та слуги. Обвинувачена призналася на розправі, що пять разів намагалася вбити чоловіка, пятим разом удалося їй задушити його. Не зважаючи на її поведінку, присяглі заперечили її вину 6 голосами. Трибунал відкинув цей присуд. До наглого суду Топровичевої не прийшло, бо лікар зі Старого Самбора признав Топоровичеву вагітною, а вбитого — венерично недужим. Ці висновки лікаря виявилися неправдивими. І Самбір має тепер свою сензацію!...

ЗОЛОТО З ВУЛЬКАНІЧНОЇ ЛЯВИ.

Всюди люди шукають золота. Вже кілька літ тому Шері Гунт по довгих дослідах сказав, що на дні океанів знахоходиться золота на 1,200 біліонів. А спливає воно в море ось так. Вульканічне каміння скелі — наприклад: базальт, ґраніт і інші — вітріє й дощі змивають золото й ріками спливає воно в океани. Останніми часами Англійці переконалися, що видобуття золота з ляви є таки корисне для скарбу. І видобувають його, але секрету видобуття не виявляють.

НОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕД ЗЛОДІЯМИ.

Це є апаратик, який вкладається до дірки від ключа від середини. Цей прилад получений з електричним дзвінком, і як тільки хтось з противного боку дікнеться витрихом або й ключем дірки, дзвінок починає дзвонити. І дзвонить так довго, поки власник мешкання не застановить його.

БОГУН ЗПІД БЕРЕСТЕЧКА В ПОЛЬСЬКІМ ПОЛОНІ.

Це не жарт, а достоменна правда! Висів собі в читальні „Просвіти" в Деренівці, повіт Теребовля, образ „Богун під Берестечком" і прикрашав салю читальні. Аж оноді прийшли два жандарми, витягнули Богуна зза скла і забрали на постерунок у Янові. Відходячи, обіцяли звернути.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

В суботу, 9-го квітня, в годині 9.30 вечером, зі стації WLBX проголоситься дуже цікаву програму. Виступає Ев. Жуковський з музикою і піснями.

ОДНІ БАЛАКАЮТЬ ПРО КРАСУ ЧОРНОГОРИ, ДРУГІ ЇЇ НИЩАТЬ.

На останньому зїзді державної ради охорони природи ствердили, що створення заповідника (резервату) на Чорногорі надибало всякі трудноці. Досі не усталили меж майбутнього Народнього Парку на Чорногорі. З причини відкладання полагоди цієї справи вже кілька років, ідея зберігання краси лісів Чорногори втратила чимало. Ще перед трома роками можна було викупити приватні ліси, що мали належати до Народнього Парку; сьогодня це вже неможливе. Себто, „принагідне використування", яке веде вже кілька літ державне підлісництво у Ворохті, завдало болючий удар лісам Чорногори. Якщо ця поведінка потреває ще якийсь час, то з давнього пралісу біля джерел Пруту зникнуть і мізерні рештки. На зїзді ствердили, що фабрику косодеревинного олійку на збочі Гомула відбудували, не зважаючи на протести державної ради для охорони природи. Ця фабрика погрожує, що винищить косодеревину на Чорногорі, а гори втратять чимало своєї краси. Зїзд рішив зробити інтервенцію в цій справі.

ЖАХЛИВІ ВІДНОСИНИ НА ВУЛИЦЯХ ЛЬВОВА.

Зухвальство львівських грабіжників доходить уже до того, що на периферіях і віддалених пунктах міста мешканці навіть у білий день не є певні життя та майна. Прикладом таких жахливих відносин може бути подія з дня 22 лютого, коли то на ґімназійного професора Григорія Микетея, який вертався до дому зі школи, напали при вул. Вроновських ч. 18 коло 2 години пополудні, отже в білий день, двох людей, узброєних в залізні палки, та оголомшили його ударами по голові, завданими з засідки ззаду. На щастя, в тій самій хвилі на тій звичайно пустій вулиці зявилися прохожі, що сполошили грабіжників, які втікли в напрямі Цитаделі, і тим не допустили до зрабування його кожуха.

НА РУМУНСЬКІМ КОРДОНІ.

В ночі на 24 лютого румунські кородонні постерунки в Оланешті над Дністром почули стрілянину по большевицькому боці. За хвилину перейшли до Румунії 20 людей. Всі вони ранені. 40 людей большевики вбили.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО В ВІДЕНСЬКОМУ РАДІО.

Відомий австрійський критик, д-р В. Борн, виголосив 16 лютого б. р. перед віденським радіом відчит про українське мистецтво та подекуди про культуру України.

Відчит, призначений для своїх земляків, почав він від Відня, згадуючи про те, що цей культурний осередок був мостом між ґерманським і слявянським світом. Такий памятник мистецтва як церква св. Варвари у Відні є одним із зразків перехресних впливів Византії та Риму. Після характеристики процесу, як творилась індивідуальність українського народу від половини XIX. віку і яку ролю грала в східно-европейській культурі, змалював р ферент ролю Львова. Наводить він зразки старого мистецтва у Львові і каже про вагу „Національного Музею". Далі згадує про основні риси української народньої мистецької творчости і які її суті ріжниці від російської. Прелеґент підкреслює свіжість та чистоту жерел, з яких черпає силу ця творчість, головно мистецтва Гуцульщини. Це мистецтво при всій своїй екзотиці робить на чужинця враження своїм спокоєм і органічним звязком з природою.

Д-р Борн казав про килими, вишивки, писанки, кераміку, народню ношу та церковну архітектуру і про львівські церкви, які зробили на нього велике враження. Згадує про великого артиста XVIII. віку, Левицького, потім про Бориковського, Шевченка, про впливи колишнього П тербурга та Кракова, О. Новаківського і про артистів, яких твори мав нагоду бачити на обох виставах в осени у Львові, та тих, що працюють за кордоном.

Живий відчит тревав майже пів години.

ЗВІДКИ УКРАЇНЦІ БЕРУТЬ ГРОШІ?

Українська кольонія в Женеві уладила недавно вечір, на який було запрошено багато чужинців з метою познайомити їх з українськими справами. Пишучи про той вечір, польська преса називає його балем та дивується, звідки Українці беруть гроші на уладжування таких виставних балів у той час, коли навіть учасники розбройної конференції постановили не уладжувати ніяких балів, бо ні одна держава не може позволити собі в теперішніх часах на такі видатки. А Українці можуть. Звідки? Нова турбота польської преси.

СЕНАТОР БАРАНИК ТА ІНШІ УКРАЇНЦІ ПЕРЕД ЛЯЦЬКИМ СУДОМ

СУДЯТЬ ДАЛІ „ЗА ЗРАДУ" ПОЛЬЩІ ТА ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ.

ЛЬВІВ(Західня Україна). — Перед львівським судом присяглих відбувається розправа проти бувшого українського сенатора у Варшаві, Василя Бараника, що має тепер 52 роки.

Цю судову справу передано до Львова з Золочева. Як звичайно всіх українських послів та сенаторів, так і бувшого сенатора В. Бараника ляцька прокуратура обвинувачує в зраді польській державі. „Зрада" виявилася нібито підчас виконування сенаторських обовязків цього українського сенатора.

Прокуратура твердить, що бувший сенатор Бараник дня 27 травня 1928 року на вічу у Радехові нібито: а) взивав вічевиків до боротьби за незалежну Україну, б) що на цьому вічу нібито сказав, що український нарід у Польщі є поневолений, а на золотій українській землі розсівся ворог, цебто Поляки, і т. д. Прокуратура вбачає в цьому „зраду держави".

Оскаржений сенатор заперечує свою вину й говорить, що він лише виконував свої посольські обовязки, даючи звіт виборцям та пояснюючи, чому Українці в 1922 році не брали участи в виборах, а в 1928 році взяли.

У Станиславові відбулася карна розправа проти Українця Романа Богдана Фодчука, учня шестої кляси ґімназії в Ржевніцах, коло Праги. Прокуратор обвинувачував його „в зраді держави", яка виявилася нібито в тому, що він у порозумінню з УВО та ОУН дня 5 липня 1931 року через границю з Чехословаччини перевозив до Польщі протидержавну літературу. Суд звільнив Фодчука від вини й кари, після того, як він невинно пересидів вісім і пів місяця у станиславівській вязниці.

У Бережанах суд засудив „за злочин державної зради" Українця, 30-літнього студента, Осипа Барана, на 6 місяців важкої вязниці.

„ТРИЮМФ" Д-РА ОСИПА НАЗАРУКА.

СТАНИСЛАВІВ (Західня Україна). — Місцева орґанізація УКАНАП скликала ширші сходини своїх членів та громадянства. На цих сходинах виступав з рефератом д-р Осип Назарук, що приїхав зі Львова. Підчас реферату д-ра О. Назарука „на актуальні теми" до салі ввійшла поважна ґрупа зорґанізованої української молоді.

Представники цієї молоді висловили орґанізаторам та д-рови О. Назарукови від імени української зорґанізованої молоді погорду й ганьбу. Потім, обкидавши всіх присутніх гнилими яйцями й розбивши фляшку зі смердячим амоняком, щоб унеможливити дальший виклад, покинули салю.

УМЕР ОТОКАР ЧЕРНІН.

ВІДЕНЬ (Австрія). — На апоплексію помер бувший австро-угорський міністер справ закордонних, ґраф Отокар Чернін. Покійний був міністром справ закордонних у найкритичніші часи життя австро-угорської монархії в роках 1916—1918.

Він був одним з найактивніших творців берестейського мира, по якому осередні держави та їх союзники признали незалежність України з точно визначеними її кордонами на сході. Також відповідно до цього мира Австрія таємно зобовязалася виділити Східню Галичину в окремий коронний край, проти чого Поляки шалено протестували.

Зі смертю 60-літнього Отокара Черніна зійшов у могилу один з визначних европейських дипльоматів та політичних діячів. Він мав дар передбачення подій. Почувши наближення смерти, Чернін почав поспішно впорядковувати свої папери, підчас чого заскочила його смерть.

ГІТЛЄРА СУДИТИМУТЬ ЗА ЗРАДУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Пруське міністерство внутрішніх справ оголосило відомости, що підчас ревізії штабів гітлєрівської орґанізації в Прусії знайдено багато документів, які свідчать про те, що Гітлер ладив повстання, щоб силою захопити владу вразі невдачі на виборах. Міністерство заявляє, що воно про ці пляни знаго давно, але не хотіло розвязувати гітлєрівської орґанізації, щоб не перешкаджати виборам. Крім того міністерство було певне, що поліція була цілком усилі недопустити до перевороту.

Тепер, на підставі добутих матеріялів, Гітлера можна поставити перед суд за державну зраду, а його военні відділи розвязати. В гітлєрівських ударних відділах зорґанізовано понад пів міліона членів, якими керують бувші офіцири старої армії.

ВЕЛИКА ПОВІНЬ У РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — В Трансильванії та Молдавії наступив вилив рік через раптовне таяння снігів і дощі. Вода залила великі простори та багато сіл. Лише в одному місті Яси вода залила понад 700 будинків. Населення терпить величезні матеріяльні шкоди, а також уже багато людей загинуло в бурливих потоках води.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ШЛЯХУ ДО НЕЗАЛЕЖНОСТИ.

Голосування в палаті послів у справі незалежности Филипин було великою несподіванкою, коли по 40-мінутовій дебаті посли заявилися величезною більшістю, бо 306 голосами проти 47, за цілковиту незалежність Филипин. Якби це сталося, то по 8 роках істнування филипинської влади відпала би від звязку зі Злученими Державами країна з 13,000,000 населення, яка зі стратеґічного й економічного боку має дуже велике значіння, бо заважує на тім, хто є рішаючим чинником на Пацифіку.

Від цього рішення палати послів до властивої незалежности Филипин ще дуже далека дорога. Ще не відомо, як поставиться до цього сенат. Він певно змодифікує проєк палати послів і продовжить реченець узнання Филипин незалежною державою. А можливо, що тільки заявиться за незалежність, але не означить реченця, коли ця незалежність має наступити. Та навіть колиб сенат поставився прихильно до цеї справи, то президент Гувер не затвердить законопроєкту. Це вже видно з заяви секретаря стейту Стимсона, який уважає рішення палати послів дуже шкідливим для престіжу Америки. На його думку, незалежні Филипини стануть великою небезпекою для світового мира, бо по владу над ними посягнуть цілком певно Китай або Японія. Дотого Филипини економічно й політично не підготовлені до незалежности і тому край, якби став тепер незалежним, опинивсяб серед хаосу і нужди. Так каже Стимсон, офіціяльний речник американського уряду.

Все те, що він каже, знають добре й посли в конґресі. І знають самі Филипинці. Відоме теж і те, що в конґресі перейшов законопроєкт про незалежність Филипин не так з ідеальних як з практичних причин. Одні посли обстоювали те, що Злученим Державам треба додержати слова й згодитися вкінці на незалежність, а більшість послів думала при тім про своїх виборців і голосувала за незалежність, щоби допомогти американським фармерам відтяти Филипини від Америки високим митним муром.

Самі Филипинці теж знають, що їм прийдеться понести, принаймні в початках незалежности, економічні втрати та треба буде взятися за оборону себе самих проти можних сусідів. Та вони, як це вже нераз заявили, воліють це все витерпіти і перенести, коби тільки дістати змогу самими собою правити, самостійно розвиватись і свобідно жити. І це вони осягнуть. Рішення конґресу є заповідю цього.

КАРТИНА З ОРҐАНІЧНОЇ ПРАЦІ В ГАЛИЧИНІ.

(Оригінальний допис з Покуття).

Минулого року дуже наших сусідів бентежила справа українських жалоб до Союза Націй у справі злощасної „пацифікації".

Тай не лиш ті жалоби стали їм дуже неприємні, але також і та велика пропаґандна акція, яку розпочали Українці за границею, ті величаві протестаційні маніфестації, які влаштовували американські Українці.

Справа українських жалоб мала рішатись у вересні, треба було отже трохи припинити надто великі „патріотичне запали" та дати дещо й Українцям відітхнути.

З тої причини уряд почав був декуди позволяти Українцям на уладжування більших вселюдних свят, зокрема на полі кооперації, котрої не чути вже так дуже політикою, хоч, поправді сказавши, всяке громадянське діло, все, що дотичить публичного життя, є тимсамим вже і політикою. Границі тут покласти не можна, і коли є добра воля переслідувати якесь товариство чи інституцію за політику, то все знайдеться камінь, котрим можна в неї шпурнути.

Но, але так сталося, що треба було Українцям дещо попустити, і в той спосіб удалося в деяких галицьких містах урядити таки гарні і величаві свята.

Я тут оповім про кооперативно-господарське свято в Коломиї.

У тім місті, над Прутом, є велика толока. Там одної неділі рано почали збиратися кооперативи і члени кружків „Сільського Господаря" з цілого повіту. Та заки вони зібрались, відслужив місцевий священик в товаристві двох сусідів Службу Божу, підчас котрої співав міщанський коломийський хор.

Тепер уставлено похід, а то в цей спосіб, що на переді йшла дирекція „Окружного Кооперативного Союза" і філії „Сільського Господаря" з львівськими делеґатами обох головних централь, та представники інших місцевих товариств і орґанізацій. Очевидно — всі чвірками. За ними доперва йшли члени поодиноких кооператив і кружків — також стрійними рядами, а перед декотрими з них їхали кінні бандерії, або прибрані гарно вози. На чолі кождого товариства несли таблицю з означенням товариства і громади.

Я вичислю тут ті громади, котрі достарчили прикрашених возів або бандерій. І так:

Сопів пристарав гарно прикрашений вінками та українськими лентами віз з великими таблицями, на котрих були виписані кооперативні гасла. Видців, котрі тисячами стояли на вулицях, дуже заінтересувало, що це таке на двох колесах тягнуть баскі коні. Щось наче лявета від гармати, або машиновий кріс. А це була лише прибрана квітками... **сівачка,** яку достарчила кооператива „Єдність" з Шепаровець. Від неї походив ще й віз, на котрім була між дошками висипана грядка. На тій грядці стояв плужок до підгортання бураків, а чепиги його держав убраний по козацьки хлопчик у шапці зі шликом.

Також дуже гарний був віз кооперативної молочарні з Княждвора. На нім стояли гарно прибрані жінки та дівчата з ріжними молочарськими приборами в руках.

Прегарно виглядала бандерія з Березовів, зложена з 18 кіннотчиків. Є три Березови: нижній, вижній і середній. Цей останній представляється найліпше. У нім є великий дім читальняний, кооператива тай дуже гарно поставлена „Рідна Школа" з кількома клясами.

„Березуни" — це шляхтичі, але вони тримаються кріпко свого.

На переді їх бандерії їхав хорунжий, убраний в старовинну березівсько-шляхоцьку ношу: була це темно-синя бекеша, обложена синім баранковим смушком, а на голові в нього була також сива козацька шапка. Зрештою всі кіннотчики були в широких козацьких шараварах та в старинних опанчах з кобиняками (капішонами) на плечах. Все те було того роду, що надавалося просто до Національного Музею.

„Березуни" дуже шанують ту ношу і вбирають її лише при великих національних святах. Але тої ноші взагалі вже обмаль. Всі її частини, про котрі згадуємо, мають уже по яких сто літ, а „Березуни" держать їх з великим пієтизмом у скринях, як велику цінність і память по своїх предках.

З Березовів вийшло значне число нашої інтеліґенції. Згадаємо тут лише вчителя Кирила Ґеника, що був одним з перших піонірів нашого осадництва в Канаді. Був це друг Івана Франка, тойсамий, що коли цей наш великий письменник три дні в Коломиї голодував і жив лише кількома ґрейцарами, які знайшов на березі Прута, то К. Ґеник надійшов на щастя до Коломиї і вратував його від голодової смерти.

Крім березівської бандерії взяли у тім святі участь ще й кіннотчики з інших сіл. І так, з Воскресінець було їх 23 (всі в козацьких шапках), з Киданча 18, з Вербіжа нижнього 20 і т. д.

Цілий похід з рядом таблиць з кооперативними гаслами та з кількома хоругвами робив величаве враження, тим більше, що взяли в нім участь біля **десять тисяч людей.**

Підчас походу приґравали на дутих інструментах дві орхестри, а то одна з Печеніжина, славного зі своєї освіти і патріотизму, та гуцульська орхестра з Дори, котра, хоч і з другого повіта (Надвірна), охочо і на власний кошт приїхала на це свято. У перервах між грою орхестр співали народні хори (квартети), а то з Шепаровець, Княждвора, Стопчатова, березівський та міщанський.

Добра четвертина мешканців Коломиї залягла вулиці, котрими йшов похід, а всі подивляли спокій, порядок і повагу, які у нім панували, хоч було лише кілька впорядчиків.

Одним сумним проявом, котрий зрештою бачимо при всіх таких нагодах, було це, що по хідниках стояли ще з пару тисяч наших селян, котрі не мали настільки почуття солідарности, щоби прилучитися до своїх односельчан і стати рівнож у чвірки. Є то так звані **„бокоходи"**, з котрих кождий виходить зі 'становища: „А я хочу також собі си подивити". Це були почасти цілковиті темняки, а почасти сельроби, котрі злорадісно дивилися, на цей похід, уважаючи це велике свято „фашистівсько(!)-капіталістичною" штучкою.

Похід, перейшовши через ринок аж до Народного Дому, ввійшов на обширний майдан тої інституції, де була поставлена трибуна для хорів, бесідників і декляматорів. Прикрашені вози полишились поза огорожею, а також яких ще дві тисячі людей, що не могли зміститись на майдані, на котрім відбулася зараз академія.

Академію розпочав березівський хор піснею „Пробудися, встань, народе", а зараз потім виголосив палку промову бувший посол і визначний кооператор, Заваликут. Він навязав її до тих тяжких часів, які переживає наш нарід, до тих загально пануючих злиднів. „І стає — говорив він — перед нами питання: Що буде далі? Але ми не згинемо, коли лиш будемо і надалі держатись кооперативної орґанізації, котра власне шукає сили в народній масі. І тому Українській Національній Кооперативі — слава!"

І тисячі зі старших на тім святі учасників загреміли і собі однодушно: „слава!", орхестри заграли народній гимн, а всі відкрили голови.

Панотець Ґоянюк з Залужа над Прутом, голова коломийської філії „Сільського Господаря", привитав цю інституцію в імени присутних. „Коли ми — казав — для всіх є приятелями, то чомуж не маємо бути **приятелями для себе самих?** Тому вписуйтеся громадно до вже істнуючих кружків „Сільського Господаря" та закладайте нові, а в тій роботі: щасти вам, Боже!"

Інж. Творидло, делеґат „Краєвого Союза Кооператив" і „Центросоюза", зазначив, що маємо вже біля **три тисячі кооператив** в краю, але і цього ще замало. Всеж таки стоять вони мов карні жовніри, сповняють гарно свою задачу та рознесли славу українського імени по широкому світі.

„Витаю отсим — говорив промовець — усіх знаних і незнаних, і тішить мене, що Покуття так славно виявило свою силу на полі кооперативної орґанізації. А всім щирим подвижникам її — слава і честь!"

Професор інжинір Холевчук, яко делеґат централі „Сільського Господаря", подав короткий звіт про зїзд славянських хліборобських орґанізацій у Празі і підніс, що лише свідомий, просвічений та зорґанізований нарід може передержати щасливо пануючу тепер кризу. Бесідник вірить, що ми власне станемо такими і тому всім зібраним бажає найкращих успіхів.

Останню промову виголосив д-р Новодворський. Він підніс, що економічна хуртовина повалила також і декотрі кооперативи, але провідна ідея цього руху повинна і там осягнути побіду. А тою ідеєю є боротьба з визиском і власна поміч. Це є ідея **господарської спільности,** яко противенства до склепаря. Нехай же живе спільнота!

Ось такі промови в короткім зіставленню виголошено на тім кооперативнім господарськім святі в Коломиї. Переплітано їх продукціями пятьох хорів і двох капель. Диригентами їх (з виїмком міщанського хору) були самі селяни. Свято закінчено рівнож національним гимном.

Опис цього величавого національного свята в Коломиї подав я яко зразок того роду свят у Галичині. Нажуть, що наші приятелі навіть фільмували ті походи, щоби могли виказатися перед чужинцями, яку то ось велику свободу вони своїм меншинам дають.

Інтересним є порівнання такого кооперативно-господарського походу з давними передвоєнними „Січовими" походами.

Отже і тоді безпосередня поліційна влада була в польських руках, та всеж таки вона мусіла числитися... з Віднем, де й Українці мали щось до говорення.

Це січові ряди, які йшли стрійними лавами під проводом своїх кошових, добре відчували. Над їх головами маяли численні малинові прапори з синьо-жовтими лентами та з портретами козацьких гетьманів. Кошові несли в руках булави, а осавули — пірначі. Кождий Січовик і кожда Січовичка мали через груди червону ленту, а старшини в інших красках, відповідно до саржів (у кошових і осавулів були ленти синьо-жовті). Крім того кождий Січовик мав у руках топірець. Але найхарактеристичніше було те, що співали не лиш хори (бо і ті бували), але співала кожда „Січ" громадно. А пісні були бадьорі, переняті козацьким, вольним духом. І лиця співаючих були веселі, повні звазяття...

А тепер — не досить, що всі „Січи" розвязані, що масово розвязують „Луги" й „Соколи", то деж би тепер позволено нести прапор з портретом Хмельницького, або хочби й Шевченка?!

Навіть за ношення малих шпильок з тризубом карають поліційно, а суди затверджують ті кари...

Треба признати, що це вже хиба аранжерів теперішних святочних походів, що поодинокі орґанізації не співають громадно пісень а є чейже десятки їх, що ніхто не зможе їх признати за „пшецівпаньствове".

Та взагалі вигляд учасників теперішних походів більше пригноблений, але все таки вираз їх лиця визначується внутрішнім скупленням. Видно і тепер, що в тих людях не брак енерґії і витревалости. Воєнний досвід, а зокрема післявоєнний, багато їх навчив.

У всякому разі не в демонстративних походах наша сила, але в щоденній тяжкій роботі. А хочби нам і заказано одно або друге таке свято, то орґанічна робота однако йде своїм порядком. Ніщо її спинити не може, бо село вже не спускається на саму лиш українську інтеліґен-

В. Яргорин.

ВІДВОЙОВАНЕ МІСТО

(Історичне оповідання).

(13)

— Саме ті надії на користь...

— Не перебивай! Поки зі спілки з тобою мають користь, поти можеш на них покладатися. Ні на секундочку довше. Як нині зробиш з Татарином умову проти кого хочеш, приміром проти Польщі, чи проти самого чорта, то Татарин справді буде неначе твоя гонча собака. Та скоро лиш твій ворог дасть твому союзникови лиш одну пилинку більше, то татарський кінь на те має задні ноги, щоби зараз таки на місци обернутися проти тебе. Твоя гонча собака раптом обернеться і в литку вкусить тебе!

— А як при помочи Татарина дістанемо те, що хочемо дістати?

— Як! На се, як, ще не пора. Воно ще прийде, та не зараз. Нині татарська поміч, то обоюдний меч. Ти необережно граєшся огнем!

— Відки ти знаєш, що я з Татарами накладаю? Що взагалі знаю якогось Татарина?

— Слабу маєш память, козаче, хоч ти ще такий молодий! Я, старий, пригадаю тобі. Пригадай собі, як то було тамтої неділі. Се було далеко по тім боці Кодими... по татарськім боці. Від півдня підїздив до Кодими малий татарський чамбул. В сім чамбулі і ти був. Отаман чамбулика спіймав тоді коня, що самітний пасся.

— Вам хто виявив се?! — скрикнув Сидір, витріщивши на Саву здивовані очи.

— Отсей мій кінь сказав мені, — відповів Сава, глумливо усміхаючися. — Як би моя кандиба вміла говорити, то вона про те ще більше могла би тобі розказати. На ній поїхала з вами татарська дівчина. Я тоді лежав причаєний в лознику зараз за вами. Я там сидів з моєю кульбакою і уздечкою. Ви відійшли. Я лишився на місци, бо знав, що як в ночи мого коня пустите на пашу, то він зараз вернеться до мене. Рано справді показалося, що спійманий кінь втік від вас і знайшов дорогу до мене.

— Ви пізнали мене?

— Я лежав не далі від тебе, як десять кроків, тоді, коли аркан Татарина впав на шию мого коня. Мене дуже кортіло вистрибнути з кущів і Татарина кольнути моїм ножем поміж ребра, та я потерпав, що мої ноги замотаються в траву і я впаду. Чоловік тільки на кони є чоловіком!

— Ви сказали ротмістрови про се, що бачили? — спитав Сидір.

— Як я що бачив, то бачив для себе, не для ляцького війська, — відповів Сава, та вже сердито. — Я моїх очей Ляхам не продав. Як ротмістр не хоче, щоби покушати смак ясиру або татарського ножа, то нехай сам пильнує себе. Нехай свому Богови дякує за те, що... що ми ще сидимо тихо.

— І довго ще ви гадаєте сидіти так тихо?

— Міркую собі, що воно вже не довго буде так, — відповів старий. — Я чув, що на Запорожу зібралася велика сила козацтва зпід Польщі. Туди пішло багато виписчиків і багато реєстрових. Чогож реєстрові, хоч мають привілеї, сиділиб на Запорожу, як би не загадували зробити Польщі якогось збитка? В наших сторонах народ сидить тихо і дожидає слушного часу. Нехай лиш знад Дніпра прийде вість, що там вже зачалося, то й наша сторона буде неначе та бочка пороху, в яку впала іскра. Не хотів би я тоді бути в шкірі наших катів!

— Що там? — спитав Сидір, бачучи, що старий від якогось часу закидає оком на захід і нарешті аж підвівся на стременах.

— Надїздить гінець польського гетьмана. Він розвозить до всіх прикордонних ґарнізонів гетьманські письма і жолд. Тепер він їде від Ягорлика. Поступить до нас і поїде далі шляхом на Умань, Смілу, Черкаси. Не знаю, як то нині буде, коли люди вже знають, що в наших сторонах нишпорять Татари. Гінець звичайно їде з малим конвоєм. Звичайно тільки з пятьма райтарами або драґунами, яких йому все дає той ґарнізон, від якого він відїздить. Вони приставляють його до найближчого ґарнізону і вертаються. Як по степу нишпорять Татари, то гінецеви дають сильніший конвой.

— Мабуть нині так буде.

— Я ротмістрови не буду дораджувати, ні відраджувати. Не я буду плакати, як польський гінець і польські гроші попадуться в татарські руки. Я вже мушу йти, виловити свіжі коні для гінця. Бувай здоров і щасливої дороги!

— Я ще не відїжджу, — сказав Сидір. — Я ще раз буду ночувати в Слушкові.

— Ти, назад?! — крикнув Сава зачудований. — То ти ще не знаєш, що ти ротмістрови дуже підозрілий? Я гадав, що Друченко вже перестеріг тебе і ти втікаєш.

— Чи ти не бачиш, що мій кінь не осідланий?

— Саме тому, що не осідланий, я гадав, що ти скористав з моєї ради. Коли ротмістр Друченкови приказав звістити його, скороб ти вийшов сідлати коня, я порадив сказати тобі, щоби ти плюнув на сідло і відїхав охляп.

— Я ще мушу бути в Слушкові. Що там буду робити, в сій хвили ще сам не знаю. Та всеж таки надіюся, що як мені буде потрібна ваша поміч, то дістану її.

— Тепер ти куди?

— Щоби добре передумати мої пляни, мушу бути на кони, — відповів Сидір і поїхав далі.

Старий хвилю дивився за ним. Похитав головою, зітхнув, взяв у руку аркана і пустився в сторону, де паслося більше коней.

Сидір пустився трухцем ід Сходови. Аж коли минув филю степового терену, що закривала його перед очима, які зі Слушкова могли би стежити за ним, взяв наліво і помчався ід півночи чвалом. Він їхав, щоби розмовитися з Татарином Дусаєм. Через неожиданий для нього приїзд гінця цілком побаламутився його перший плян. Вже знав, скільки Запорожців треба додати Татарам, щоби вони могли одоліти драґунів Дзенцьоловського. Вже знав, як опанувати Слушків, не роблячи населенню великої шкоди. Та се не могло статися нині, бо вперед треба було післати гінця по Запорожців. Ся запорозька підмога могла би бути вже тут готова до наскоку аж за три дни. За три дни можна би знівечити польський ґарнізон і за одним заходом спасти Марту. Та Сидора кортіло також дістати в свої руки гетьманського гінця. З листів, які той гінець розвозив, Сидір довідавсь би, які прикази польський гетьман дав усім окраінним польським ґарнізонам. Грішми, які гінець розвозить, Сидір міг би заплатити Татарам за їх поміч. Забираючи гроші, призначені на жолд, можна би в деяких польських ґарнізонах викликати бунт голодного війська. Та полювання на ґінця могло попсувати його наміри знищення цілого ґарнізону і увільнення Марти. І боявся зачинати з гінцем, і кортіло.

Сидір ще раз взяв наліво і приїхав над потічок. Ідучи далі горі потоком, вїхав у ліс і по хвили знов виїхав у степ. Скочив з коня, назбирав сухого ріща і поклав на дві купки, одна від одної пару сяжнів далеко. З кишені виймив мосяжну пумочку з сухим чиром, чир приклав до кременя. Лиш раз шарнув сталевим кресалом і чир затлів. За хвилю запалахкотіли огні. Коли вже добре горіло, Сидір накидав на огні сирого буряну і вгору стрілили високі стовпи диму. Глянувши понад чагарник, Сидір зараз побачив, що в глибині яких триста кроків з чагарника вистає, неначе витягнувши до неба свої кощаві руки, старий сухий дуб. Сидір взяв коня за гриву, втягнув його в чагарник, завів аж до дуба і сам сів під дубом. Виймив люльку, напхав, запалив і, пикаючи та спльовуючи, дожидав Татарина. Не довго ждав. Татарин надійшов і зараз обсипав Сидора докорами, кажучи:

(Далі буде).

цію, але само працює та організується.

І тепер ще є багато дуже темних сіл, але просвіта просякає поволі і до них. Тай велика ріжниця заходить між роботою межи народом перед війною і тепер. Тепер є вже майже при кождій філії „Просвіти", та при повітовім Кружку „Рідної Школи" окрема канцелярія з осібним урядовцем — організатором. А філії „Сільського Господаря" мають уже також своїх інжинірів-агрономів, котрі влаштовують курси господарські і люструють сільські кружки. На удержання такого агронома дає звичайно більшу частину Окружний чи Повітовий Кооперативний Союз.

І хоч часи невимовно важкі — пхається якось біду вперед.

Ви в Америці знаете вже, що про нас писав італійський політик і письменник, граф Сфорца. Ми тверді і витревалі, є нас богато, а з кождим днем ми краще організуємось. І ніхто нас зломити не годен!

Іван Гуцуленко.

ТАБЕЛЬКА СМЕРТНОСТИ.

Чи табелька смертности добра, це можна пізнати тільки по тому, чи на її основі можна як слід предсказувати будучність. Коли число смертей таке, як мало би бути на основі табельки, то табелька зладжена добре. Коли дійсність показує, що смертей є більше, або менше, то, видно, табелька не зроблена добре. Звичайно, хиба лежить у тому, що ті, котрі виладжували табельку смертности, не брали під увагу досить великого числа людей. При малому числі немає ще тої правильности, якої ми шукаємо, починаючи укладати табельку смертности. При малому числі людей зі смертністю діється щось такого, що діється з появою числа при киданню кістки. Коли кидати кісткою не багато разів, то одні числа будуть появлятися більше разів ніж інші; доперва як кинути кісткою дуже багато разів, покажеться, що одно число не появляється частіше від іншого, але таксамо часто, як кожде інше число на кістці.

Приглядаючися смертним випадкам серед людей, розсліджувачі переконалися з цілковитою певністю, що число смертей не однакове серед усіх людей.

Є наперед ріжниця в смертности в ріжних краях. В одних краях умирає (на такесаме число людей, припустім, 100,000 душ) більше ніж в іншому краю. Подібно мається справа й з уродинами, а навіть, можна сказати, що чим більше уродин припадає в котрому краю на певне число людей, тим більше там звичайно буває смертей.

У 1900 році, приміром, в Норвегії вмирали на кожди 100,000 людей 1,590, в Австрії 2,540, а в Еспанії 2,870 людей.

Далі, є велика ріжниця між смертністю в містах і смертністю по селах. Себто, в містах людей (на такесаме число) вмирає більше ніж на селі.

Навіть у самих містах є поважна ріжниця між смертністю в богатих дільницях і смертністю в бідних дільницях.

Коли рахувати окремо смерти мущин, а окремо смерти жінок, то покажеться, що тут є теж поважні ріжниці. Мущин родиться більше, як жінок, але серед них є майже все більша смертність. Тільки в тих роках, коли жінки родять перші діти, смертність серед жінок вища ніж смертність серед мущин.

Коли числити осібно людей відповідно до їх звання, то покажеться, що між смертністю в ріжних професіях є поважні ріжниці. Смертність серед людей таких занять, як копальняні роботи, є дещо вища, ніж серед робітників звичайних фабрик, а богато вища від смертельности серед людей бюрових занять, а головно священиків.

Коли порівнати смертність людей у томусамому краю, тогосамого пола, заняття, і так далі, з одного року зі смертністю таких самих людей десять, або двацять, або трицять літ пізніше, то теж покажеться ріжниця. Звичайно пізніщі роки викажуть меншу смертність. Це показує, що культура в тому краю росла, люди навчилися краще дбати за своє здоровля, щадити своє життя. Коли в котрому краю смертність росла, то це знак, що край знайшовся в тяжкому стані, або культура понизилася.

Ці річи могли би видаватися позбавленими всякого практичного значіння, просто забавкою фальшиво вчених людей. Та так воно не є. Всі ці річи мають і глибоке практичне значіння, а головно при обчислюванню премії за життєве обезпечення.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

С. Д., Пасейк, Н. Дж. Ми віримо, що Ви хочете зробити добре діло й допомогти сиротам, але таких покликів із свого роду бизнесовим характером оголошувати не можемо. Ви можете продати тих 50 писанок у своїй громаді й не треба на це відозви до десяток тисячі читачів.

З МУЗИКИ.

КОНЦЕРТ У ЧЕСТЬ М. О. ГАЙВОРОНСЬКОГО.

Наша солістка - скрипачка, панна **Любка Каськів**, влаштовує в Нюарку в суботу, 9. квітня б. р., концерт у честь українського народного композитора, **М. О. Гайворонського.**

Це дійсно гарна думка пошанувати імя загально шанованого й популярного в краю і тут за морем нашого композитора, яким є без сумніву наш Михайло Гайворонський. І пошанувати його в тім часі, коли він по цілорічній хоробі ще далі потребує лікування, помочі й теплого слова та милої згадки.

Михайло Гайворонський це справжній народній композитор. Хоч покінчив у краю і тут в Америці найвищі музичні студії й обзнакомився зі світовою музичною літературою, творчість його оперта майже всеціло на народній духовій творчости українського народа.

До Америки прибув він у 1923 р. і тут студіював два роки музику в Колюмбійськім університеті в Ню Йорку, де дістав стипендію за знамениті композиції.

Світову війну перебув з Українськими Січовими Стрільцями, а по розвалі Австрії був з українською армією по обидвох боках Збруча. Підчас війни повстали його численні пісні, до яких уклав слова й мельодії, і які згодом стали народними, бо принялися на всіх землях України.

За української влади був дирігентом у Державнім Театрі, а потім зістав іменований головним капельмайстром Війсь У. Н. Републики. По війні став учителем у скрипковім відділі Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові.

Богато з його творів пропало. Одні пропали на Великій Україні підчас наступу большевиків, а другі забрали Поляки підчас ревізії.

Та на американській землі повстало найбільше композицій, з яких тільки дуже мала частина відома, а решта жде видання. З найважніших творів, згадаємо тільки твори на симфонічну оркестру „На Чорному морі", суїту на українські теми, Caprice Valce, Симфонічне Allegro, на хор з оркестрою: 150 псалом, Баляда, Гаї шумлять, твори на чельо й орган, на скрипку й орган, на смичковий квартет, на скрипку і пяно, сольоспіви, оригінальні хорові твори, народні й стрілецькі пісні. І згадати ще треба за ті пісні, обрібки М. Гайворонського, які призначені для нашої молоді, а друкуються в кождім числі „Ді Юкраїніен Джювенайл Мегезин", видаваним для молоді У. Н. Союзом.

Вже з того, що тут згадано, видно, який це цінний є між нами талант. Тому дорожити нам ним треба й дати йому змогу жити, розвиватися і далі творити. Саме через це належиться дійсне признання тому Комітетови, який влаштовує в Нюарку свято в честь цеї заслуженої, талановитої й такої скромної людини, якою є наш загально люблений Михайло Гайворонський. І треба надіятися, що свідоме наше громадянство зрозуміє вагу цього свята й зявиться на ньому, щоби між іншим налюбуватись і його чудовими композиціями та послухати, як вони творилися, як повставала наша славна стрілецька пісня.

Л. М.

З ЖІНОЧОГО РУХУ.

V.

Одною із задач, які собі поставив Союз Українок Америки, є: **пропаганда української справи між чужинцями.**

Що може українська жінка в Америці зробити на цім полі? Більше, як би хто подумав. Перш усього, тут в Америці багато більше в тім напрямі може бути зроблено, колиб не лиш одиниці заходились коло цього діла, але якби та робота робилась на ширші розміри, в ріжних місцевостях численними гуртами українських жінок. Нагоди до цього є ріжні: при всяких виборах до конгресу, сенату, президента і т. д., коли американські партії шукають наших голосів; при ріжних святах, коли імігрантські групи мають брати участь; в зносинах з американськими жіночими організаціями, чи уладжуючи свої власні маніфестації, в зносинах з американською пресою і т. д.

Тепер всю ту роботу, як де робиться, виконують мущини. Жінкам одначе лекше було би добитись в ріжні американські круги, бо природна чемність Американців до жіноцтва улекшує нам справу. Досі українські жінки назагал мало в цім напрямі робили. Справа повинна бути порушена на конгресі, й товчок повинен бути даний до того, щоби всі українські жіночі організації поставили собі завдання виявити свою діяльність та зробити все можливе на цім полі.

Одначе на цім пропаганда української справи між чужими не вичерпується. **Українські жіночі організації в Европі виявили були на цім поли велику активність, але тепер дещо притихли, головно через недостачу фондів.** Якби ми, українське жіноцтво Америки, доставили їм фондів, то вони продовжали би з таким славним успіхом, як раніше, свою роботу на міжнародніх конгресах, пропагуючи тим способом українську справу, приєднуючи приятелів для України, обороняючи наш нарід. Як сказано, на це треба фондів.

Способних, талановитих та досвідних українських жінок, що робили би ту роботу в Европі, є досить: є сенаторки, посолки, є досвідні міжнародні трудовниці, що знають ріжні мови, бували по всій Европі на конгресах, мають звязки. **Лиш треба фондів.** Ми могли би їм доставити тих фондів, якби мали масову організацію українського жіноцтва. **Цю справу мусимо обговорити на нашім жіночім конгресі, та поставити її на ширшу і тверду основу масового піддертя.** Як наше жіноцтво зрозуміє важність справи і користи їх, воно певно попертя допильнує, попертя, яке не було би хвилеве, а постійне.

В звязи з цею справою, що входить вже на політичне поле, стоїть і інше завдання, яке поставлено в статуті Союза Українок Америки — а саме: **несення постійної помочі у визвольній боротьбі Рідного Краю.** Ціль це очевидно політична, бо мова тут про визвольну боротьбу. Але несення такої помочі може мати й добродійний та самаритянський характер. Коли помагаємо увязненим чи раненим, утікачам чи вигнанцям, воєнним сиротам чи бідним студентам на чужині — то все це поміч, що знаходиться у звязку з боротьбою за визволення, але разом з тим це робота добродійна, самаритянська.

Тут є велике поле для нас, жінок, а саме через нашу матеріяльну (грошеву) поміч для політичних вязнів, побитих, ранених, захоронок, сиріт, молодіжи—тих останніх особливо на чужині, на вигнанню. Ось у Чехії, приміром, пані С. Русова, старенька та вельми заслужена філянтропка й письменниця, **веде в найтяжчих обставинах український діточий захист для сиріт на вигнанню.** Це велике діло—з людського й народного становища однаково. Такому ділу й взагалі подібним працям треба помогти з усієї сили й зі щирого серця. Наш конгрес повинен взяти ці справи під зрілу розвагу і повинен придумати способи помочі на такі цілі.

Позатим **українське жіноцтво мусить живо інтересуватись визвольними змаганнями українського народу у Рідним Краю та на вигнанню.** Раз-враз життя приносить нові удари з боку ворогів українського народу й нові форми боротьби. Український нарід мусить дати відсіч. Всілякі акції ведуться на міжнародні поли чи в Ріднім Краю. Українське жіноцтво повинно давати поміч у цих акціях — грошеву й моральну. Коли помагаємо до збірки на Рідну Школу, це поміч визвольній боротьбі нашого народу. Коли даємо на політичні акції — це таксамо. Коли висилаємо протести до Ліги Націй чи до Вашингтону — це поміч моральна. Чим більше нас буде зорганізовано, тим лекше ту поміч — грошеву чи моральну — організувати і нести, тим більші здобутки.

І це буде предметом нарад конгресу.

(Далі буде).

О. Лотоцька.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

У вівторок, дня 5. квітня 1932 р., по короткій недузі помер Антін Гречин, член Тов. Дарахівщина, відділ У. Н. Союза 275 в Джерзи Сіти, Н. Дж. Похорон відбудеться в пятницю рано, 8. квітня, з дому жалоби, 341 Варрен ул., Джерзи Сіти, Н. Дж. Проситься товаришів прибути на похорон. Також жінка і діти просять знакомих прибути на похорон.

Іван Гумницький, предс.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Якийсь гість із провінції прийшов до театральної каси у великому місті та спитав:

— Що грають нині?

— „Що хочете" (комедія Шекспіра) — відповів касієр.

— То прошу мені дати тікет на „Льогенгріна".

—o—

На премієрі якоїсь дуже скучної песи чути в перших рядах, як хтось із гостей хропить голосно.

— Пане, не хропіть так, пробудите цілий театр! — озвався хтось із галерії.

—o—

Мусоліні сидить при обіді з родиною. Маленька внучка питається його:

— Дідусю, скажи мені, що це таке фашизм?

А на це Мусоліні, що саме держав піднесені вгору вилки:

— Їдж і будь тихо!

Якийсь маляр упився в гостинниці, роздягнувся, вийшов до басейну з рибами та став плавати. Власник гостинниці прикликав полісмена. Полісмен став вговорювати маляря, щоби вийшов із басейну.

— Ви не маєте тут нічого до говорення, — сказав маляр — прошу припровадити морську поліцію!

—o—

Учитель: Берко Шульвольф, який маєш доказ, що земля є кругла?

Ученик: Щоби я так здоров був!

—o—

— Алеж бо той Шкорупій має щастя!

— Щож там такого?

— Його арештували, як їхав до шлюбу.

М. КАРЛАШ В ОПЕРЕТІ ЧОРНОМОРЦІ В РОЛІ КАБИЦІ, В НЕДІЛЮ, 10 КВІТНЯ В УКР. НАР. ДОМІ В НЮ ЙОРКУ.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє всіх своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 10-го квітня, в годині 12-тій в полудне, в гали церковній при Оклей і Райс ул. Обовязком є кождого члена явитись на збори ... важні справи до рішення. Особливо проситься тих членів, що вже заловжились в братстві, старатись сплачувати свій довг, бо в противнім разі будуть сусп... Проситься тих членів, котрі мають дітей малих чи дорослих, а ще не вписали ... ряди У. Н. Союза, нехай це зроблять. — Іван Карпа, предс.; Дмитро Кузьма, кас.; Василь Лопик, рек. секр.; Тарас Шпікула, фін. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінг відбудеться в неділю, 10 квітня, в годині 2-гій пополудни, в гали церковній. Проситься всіх членів явитись на мітінг, бо маємо важні справи до полагодження. Не явившийся член без жадної причини буде караний після статута У. Н. С. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Проситься всіх членів, котрі мають свої діти вписані в У. Н. Союзі, щоби зголошувалися на мітінгу вправі діточого магазину. Сего місяця принимається до Тов. і У. Н. Союза без вступного нових членів. — Н. Сорохтей, предс.; С. Андріїв, кас.; Д. Сподарик, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. „Любов", від. 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 10 квітня, та що кождий член повинен явитись на зборах. Член, котрий довгує за вкладки, а не явиться на сих зборах, буде безпроволочно суспендований. Між іншими важними справами є справа святковання роковин першого президента Америки, отже ще раз проситься всіх членів явитись. — М. Ю. Сеник.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам Тов. „Єдність", від. 163, що місячні збори відбудуться в неділю, 10 квітня, в годині 1-ій пополудни, в домі Укр. Амер. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на збори, бо є дуже важні справи до полагодження. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі поступиться з ними після прав статута. — Михайло Паранич, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє всіх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 10-го квітня, в годині 12.30 в полудне, в гали У. Н. Дому. Є важні справи до полагодження, тому кождий член має прийти в означений час. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. — Микола Задерецький, предс.; Осип Запоточний, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69, повідомляє своїх членів, що перший квартальний мітінг відбудеться в суботу, 9-го квітня в У. Н. Домі, 217-19 Іст 6-та вул., в год. 7.30 ввечір. Обовязком є кождого члена явитися на тім мітінгу і вирівнати свій довг. Член, не вирівнавший свого довгу на тім мітінгу, буде суспендований. — Е. Парницький, секр.

ПОДЯКА.

Щиро дякую Хвальному Урядови У. Н. Союза і відділовим урядникам за уділення мені допомоги в сумі 50 долярів. Приятеля пізнати найліпше в біді, а нині я переконався, що У. Н. Союз є найліпшим приятелем для своїх членів.

Михайло Вахолик,
член бр. св. Петра і Павла,
165 від. У. Н. С.

ЯК ПЕРЕВОДИЛИ НА ЛЕМКІВЩИНІ ПАЦИФІКАЦІЮ.

Яко дальший етап повільної „пацифікації" українства на Лемківщині, то по винищенню УВО, винищенню українського вчительства, по засудах на тюрму священства, по усуненню свідомих війтів з уряду і по скасуванню на цілій Лемківщині асекурації „Дністра", прийшла на кінець конскрипція. Найперше призначення списувачів, цебто комісарів (бо сьогодня, що крок, то комісар). Отже для 44 чисто українських сіл в Горличчині призначені були самі Поляки, це є ґранічери, і Поляки-вчителі, як місцеві так і з сусідних мазурських сіл, тай один - однісенький польський москвофіл, Антоні Пафчик зі Смерековця. Інші москвофіли відомо з яких причин відсунулися від цеї роботи. Навіть головний виборчий ББ махер, господин Тевдосій Йодловский, чомусьто в комісарі не попавсь. Тай нещастя чи щастя хотіло, що якимось чудом між цих комісарів попали два Українці, а це п. Г. Жидяк, упр. школи в Лосю, і Я. Музика, упр. школи в Пантній. А треба було найперше виповнити декларацію, як будуть писати „рідна мова". Розуміється, вони написали, що виповнять — українська. На це, як бомба, впадає до одного і другого комісаря староста і відбирає їм обох цінує, кажучи: „Дзенкуєн пану — звальням пана з тей функції". І так бідаки легісько збулися достоїнства комісарів.

А тепер прошу представити собі саму конскрипцію. Бог знає, як писали. Хто жадав вписати йому „мова українська", то була прямо зрада стану. До хати п. В. Міхаляка в Гладишові, то комісар, якийсь Єжевський, три рази вертався тому, що не хотів писати мова українська, а вкінці вписав таки руська. Тесаме було і з гром. Мойсеєм Ковальчиком в Гладишові.

Ось ще одно в Гладишові: В Горлицях до гімназії до VIII. кляси ходить Степан Дзюбина і він вписав мова українська. А як батька його настрашили Поляки, то цей батько пішов до староства, виняв аркуш, перемазав і вписав мова руска.

В Смерековці то аж третього дня по віддачі аркушів приходить до смерековського управителя школи, Т. Перейми, комісар Єжевський і зачинає таку індагацію: „Длячего пан написал мова українська? Тутай жаднєй України нема". На це дістав відповідь: „У вас нема, а в мене є". — „А сконд пан родем?" — З Гусятина. — „Но, то що іннего, пан може, бо пан з України. Але пані тутейша, а тутай нема України".

— А що ви з Жидами робите? — питає п. Переймова. — „Е, цо, ми єй з Жидами не рахуєми". — Ну, то я жадаю: впишіть мені мова українська. — „Як пані може таке жондане ставяць?! Пшецеж пані урженднічка, то пані бендзе не ... бже у п. старости і у інспектора відзяно". — Але на категоричне жадання таки вписав мова українська.

А в Родиці Руській то комісар старостви щораз приїздив до села, щоби втихомирювати бунт, що люди не хотіли вписувати „руска", а жадали вписувати „українська". Свідок на це п. Іван Желем, студент прав. — Страх великий! Був випадок, як у Ждини, то аж стращили, що будуть вішати тих, хто запишеться Українцем. Взагалі тут у Горличчині то повітові кацики поводяться як у завойованім краю. — Приміром в селі Смерековці вибрали нову раду громадську ще 10 червня 1931 р., тай до сьогодня нічого не чувати, що з цими виборами сталося. Якийсь Янек Цюрик, 20-літній парубок, вніс рекурс, що до ради ввійшло саме УНДО. І кажуть, що вибори не розвязані, бо нема до цього найменшої основи, тільки що староста держить їх так довго тому, що до ради вибрали місцевого директора школи, Тимка Перейму. Та вже його панове, при помочи кількох москвофілів в селі, випхали на емеритуру і його вже навіть в селі нема, а виборам все ще кінця не видати, хоч вже недалеко рік, як ця справа тягнеться.

Сусід.

— Чому ти відправила свою наймичку?

— Бо зпочатку була до нічого, а потім здібна до всього.

—o—

Івасю, що таке травник?

— Це є там, де не вільно топтати.

ЯК БИ МЕНІ КРИЛА.

Ях би мені крила,
Яб вгору злетіла,
З блакитних просторів
Яб униз глядiла:
На мій край рідненький,
Мою Україну,
Котру так кохаю,
Без котрої гину.

На степи розлогі,
І гори дрімучі,
На поля зелені,
Квітками пахучі,
На ріки й потоки,
В котрих рибка грає,
На ліси шумливі,
Де пташка співає.

На хати біленькі,
Соломою криті,
Неначе віночком,
Садами сповиті.
На діда з бандуров,
Що під тином грає,
Дітвору безжурну,
Що кругом гуляє.

І на ті могили,
Поросли травою,
На хрести похилі,
Сповиті імлою.
І на ті тополі,
Що там виростають,
Про славу полягших,
З вітром розмовляють.

На Львів, і на Київ,
Княжії городи;
На Дніпра і Дністра
Пливучії води.
На Чорнеє море,
По котрім гуляли
Славні Запорожці,
Слави здобували.

Як би мені крила,
То я би літала,
Красу, рідний краю,
Твою оглядала
З безмежних просторів
Там де небо сине.
Лєкшеб мені стало
Жити на чужині.

Анастасія Рибакова.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(4)

Минуло три дні, поки Тарзан попав на слід молодого фон Гарбена. Сліди від ніг на землі вже давно змив дощ. Тарзан цілком припадково натрапив на намет, в якому колись був молодий фон Гарбен. Намет тепер був роздертий вітром і повалений на землю. Та й тут Тарзан не знайшов нічого, що належало до молодого дослідника.

—o—

Тарзан рішив, що звідси фон Гарбен міг піти в напрямку, протилежному тому, куди йшли чорні, які його лишили тут самого. Видно, що тікали від чогось, що лякало їх. Тарзан почав старано шукати слідів фон Гарбена, кружляючи довкола останків намету. Він звернув свою увагу на скелі, що, здавалося, замикали куди доступ.

—o—

Тарзан рішив вибратися на ті скелі, щоб побачити, чи не знайдуться які сліди загинулого дослідника. Відважно поліз він угору по слизькій скелі, яка чим далі вгору, тим була крутіша й ставала неприступною. Він не бачив, що внизу скель зібралася невелика група дикунів, яка придивлялася відважному білому великанові.

—o—

Чим далі, тим стримкіша ставала скеля. Тарзанови доводилося щільно притискатися до гострих виступів та камінів. Нарешті йому здавалося, що вже зовсім небагато лишилося лізти, щоб опинитися на скелі. Він став твердо ногою на камінчик, котрий виступав зі скелі, і уже готовий був зробити останній рух, щоб вибратися на скелю, як камінець вирвався й Тарзан полетів у безодню.

—o—